

Jiří Komárek – 60 let služby algologii

Prof. RNDr. Jiří Komárek, DrSc., se narodil 28. 5. 1931 v Brně, kde také zahájil studia na vysoké škole. Legendární profesori botaniky Josef Podpěra a poté v Praze Josef Dostál mu vstúpili pozoruhodnou a trvalou znalost vyšších rostlin. Nicméně později si ho získaly mikroskopické sinice a zelené řasy a studia dokončil u Bohuslava Fotta v Praze. U tohoto koryfeje české algologie obhájil diplomovou a dizertační práci a nastoupil na hydrobiologické pracoviště tehdejší Československé akademie věd pod vedením Jaroslava Hrbáčka. Odtud ho zlákal Ivan Málek do Třeboně do nově zakládané Laboratoře experimentální algologie Mikrobiologického ústavu ČSAV.

Zde vybudoval pracoviště uznávané doma i v zahraničí. Poté, co „neprošel prověrkami“ v r. 1969, se podařilo celé oddělení převést do Botanického ústavu ČSAV, kde ředitel Slavomil Hejný zaštil jeho další existenci.

V tomto politicky poznamenaném období Jiří Komárek inicioval založení mezinárodního časopisu *Algological Studies* (zde za 37 let vyšla téměř tisícovka článků od 500 autorů z 50 zemí světa, pod editorstvím Oldřicha Lhotského). Spolu s Františkem Hindákem založil sbírku sinic a řas (byla svého času jednou z největších v Evropě, zahrnovala 1 200 kmenů). Vedle mnoha článků (dosud jich publikoval přes 300

a napsal 12 knih) začal sérii monografických studií (zatím vyšly tři: *Chlorococcales* ve spoluautorství s B. Fottem a *Chroococcales a Oscillatoriales* ve spolupráci s K. Anagnostidisem), které jsou dodnes základní a často citované určovací klíče. Byl průkopníkem elektronové mikroskopie i moderních metod molekulární biologie v algologii u nás.

Po revoluci v r. 1989 se Jiří Komárek podstatně zasloužil o vznik katedry botaniky Biologické, nyní Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a několik let ji také vedl. V této době zachytil a kriticky přetavil další moderní trendy a metody v taxonomii jako metody molekulární genetiky a evoluce spolu s klasickou taxonomií. Prosazuje taxonomii založenou na hodnocení všech dostupných znaků, tedy nezůstat pouze u klasických morfologických nebo jiné molekulárních metod, konfigurace bazálních tělísek atd. Počet citací jeho publikací jen v r. 2010 činil 190 (bez autocitací), což svědčí o neobyčejném zájmu o takové práce. Také se podstatně podílel na polárním programu a vybudování českých stanic v Antarktídě a na Špicberkách, tím ale vlastně jen navázal na svou průkopnickou práci – první měření primární produkce sněžných řas ve Vysokých Tatrách z r. 1973, které vedl.

Řada uznání, jako např. Mendelova medaile AV ČR, Holubyho medaile Slovenské botanické společnosti a Prescottova cena Americké fykologické společnosti jen dokresluje skutečnost, že je jedním z nejcitovanějších a respektovaných odborníků na významnou skupinu mikroskopických sinic a řas. Rodové jméno *Komarekia* a druhové jméno *komarekii* najdeme u 14 taxonů těchto organismů. Zajímavé je, že ale vůbec první taxon pojmenovaný po něm byla luční kobylka *Poecilimon komareki*, kterou přivezl entomologu Adolfu Čejchanovi z Albánie. Jistě si většinou biologové myslí, že toto jméno dostala na počest profesora zoologie Julia Komárka, ale jde pouze o shodu jmen. Od r. 1990 se podílel na řadě projektů v tropických oblastech, zejména v jižní Africe, Střední a Jižní Americe. Jako hostující profesor působil na univerzitách v Japonsku, Kanadě a Mexiku.

Na jeden život je toho dost, ale Jiří Komárek naštěstí nemá čas na počítání roků – právě dokončuje další monografii sinic, a to skupinu *Cyanoprokaryota* – *Nostocales*. Ať se mu vše daří i nadále a smysl pro humor ho neopouští ani u milovaného mikroskopu.

- 1 Jiří Komárek ve své pracovně v Botanickém ústavu v Třeboni
2 Sinice *Arthronema africanum* popsána jako nový druh J. Komárkem a J. Lukavským ze silně zasolených pouštních lokalit v Kuvajtu
3 Zelený bičíkovec *Chloromonas nivalis* je poměrně častou součástí společenstev sněžných řas.
Snímky: J. Lukavský a z archivu autora

